

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **I.**, bývajúceho v B., proti žalovanému **A.**, bývajúcemu v B., zastúpenému JUDr. M., advokátom so sídlom v B., **o zaplatenie 6 408,50 €** (193 062,50 Sk) s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 15 C 123/2004, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. marca 2007 sp. zn. 6 Co 80/2006 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava II z 15. decembra 2004 č.k. 15 C 123/2004-68, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 29. marca 2007 sp. zn. 6 Co 80/2006 a rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 15. decembra 2004 č.k. 15 C 123/2004-68 a vec vracia Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 15. decembra 2004 č.k. 15 C 123/2004-68 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi do 3 dní 193 062,50 Sk s príslušenstvom a v rovnakej lehote mu nahradiť trovy konania. Vychádzal z toho, že účastníci uzavreli 1. januára 2003 zmluvu o združení (§ 829 a nasl. Občianskeho zákonníka), aby sa spoločne pričínili o dosiahnutie dojednaného účelu. V tejto zmluve sa dohodli, že ich podiely na získaných hodnotách sú rovnaké s tým, že v zmysle § 835 Občianskeho zákonníka zo záväzkov voči tretím osobám sú účastníci združenia zaviazaní spoločne a nerozdielne. Žalobca po zániku združenia splnil sám tretej osobe dlhy vo výške 386 125 Sk vzniknuté zo spoločného podnikania; v dôsledku toho mu vzniklo voči žalovanému právo na plnenie vo výške jednej polovice uvedenej sumy (193 062,50 Sk). Prejav žalovaného, ktorý na pojednávaní 3. novembra 2004 uviedol, že aj on zo svojho uhradil dlhy (vo výške

363 381,30 Sk), vzniknuté zo spoločnej činnosti združenia, posúdil súd prvého stupňa ako jeho obranu. Zdôraznil, že žalovaný neurobil riadny započítací prejav (§ 580 Občianskeho zákonníka v spojení s § 34 a nasl. Občianskeho zákonníka) a ani voči žalobcovi nepodal vzájomný návrh (§ 98 O.s.p.). Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p., § 151 ods. 1 a § 153 ods. 2 O.s.p.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 29. marca 2007 sp. zn. 6 Co 80/2006 napadnutý rozsudok potvrdil a žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania. Stotožnil sa so skutkovými zisteniami súdu prvého stupňa a tiež s jeho právnym záverom, že žalobcovi v zmysle § 511 ods. 3 Občianskeho zákonníka zaplatením spoločného dlhu tretej osobe vzniklo voči žalovanému oprávnenie domáhať sa náhrady vo výške 193 062,50 Sk. Za správny označil aj záver súdu prvého stupňa, že konanie žalovaného, ktorý na súdnom pojednávaní 3. novembra 2004 poukázal na ním uskutočnené platby voči tretím osobám, treba považovať za jeho procesnú obranu. Aj odvolací súd vychádzal z toho, že žalovaný neurobil započítací prejav (§ 580 Občianskeho zákonníka) a nepodal vzájomný návrh (§ 98 O.s.p.). Za neopodstatnenú považoval aj námietku odvolateľa, že napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu žalovaného napadol uvedené rozhodnutia mimoriadnym dovolaním s tým, že v konaní došlo k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) a napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Poukázal na priebeh súdneho pojednávania 3. novembra 2004, na ktorom žalovaný uviedol, že aj on uhradil dlhy zo spoločného podnikania (následne aj konkretizoval výšku ním uskutočneného plnenia a svoje tvrdenia doložil listinnými dôkazmi). Súd sa jeho tvrdeniami a označenými dôkazmi dostatočne nezaoberali. Odôvodnenia ich rozsudkov sa obmedzujú na konštatovanie, že uvedený prejav žalovaného bolo potrebné posúdiť ako obranu a že žalovaný neurobil riadny započítací prejav (§ 580 a § 34 Občianskeho zákonníka) a nepodal vzájomný návrh (§ 98 O.s.p.). Pokiaľ sa v napadnutých rozhodnutiach uvádza suma 363 381,30 Sk zaplatená žalovaným v súvislosti so spoločnou činnosťou združenia, nie je dostatočne špecifikované, z akých konkrétnych platieb táto suma pozostáva. Ak súdy mali za to, že podiel žalobcu na výdavkoch uhradených v rámci spoločnej činnosti združenia žalovaným bol

menší ako ním uplatňovaný nárok voči žalovanému a prejav žalovaného považovali za obranu proti žalobe, mali úkon žalovaného na uvedenom pojednávaní právne kvalifikovať ako námietku započítania a vecne ju posúdiť. Ak mali za to, že podiel žalobcu na výdavkoch zaplatených v rámci činnosti združenia žalovaným bol väčší ako ním uplatňovaný nárok voči žalovanému, mali námietku započítania vznesenú žalovaným posúdiť ako vzájomný návrh. Z týchto dôvodov generálny prokurátor Slovenskej republiky žiadal zrušiť tak potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ako aj ním potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátiť Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalovaný ho o existencii ich údajných spoločných záväzkov nikdy neinformoval. Vyslovil názor, že žalovaným označené platby zrejme nepochádzajú zo spoločného podnikania, ale z individuálnej podnikateľskej činnosti žalovaného.

Žalovaný sa stotožnil s dôvodmi mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.) na dovolacom súde v lehote jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvého stupňa bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia treba zrušiť.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) Najvyšší súd Slovenskej republiky skúmal, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 O.s.p.; žiadna z týchto vád nebola v mimoriadnom dovolaní namietaná a v konaní o tomto opravnom prostriedku nevyšla najavo.

Dovolací súd ďalej skúmal, či v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f os. 1 písm. b/ O.s.p.). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu došlo v prejednávanej veci v konaniach na súdoch nižších stupňov k procesným nesprávnostiam (viď ďalej 1. a 2.), ktoré vykazujú znaky takej procesnej vady.

1. O tzv. inú vadu konania ide tiež v prípade nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu (viď tiež R 111/1998).

Odôvodnenie rozsudku (prvostupňového aj odvolacieho) súdu musí mať náležitosti uvedené v § 157 ods. 3 O.s.p. (§ 211 O.s.p.). Musí obsahovať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozsudku. Súd sa v odôvodnení rozsudku musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami; jeho myšlienkový postup musí byť dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Účelom odôvodnenia rozsudku je vysvetliť postup súdu a dôvody rozhodnutia. Odôvodnenie musí byť súčasne i prostriedkom kontroly v konaní o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku. Ak rozsudok neobsahuje náležitosti uvedené v ustanovení § 157 ods. 2 O.s.p., je nepreskúmateľný.

V danej veci považuje dovolací súd za nepreskúmateľné rozsudky súdov oboch nižších stupňov.

Z dôvodu procesnej ekonomiky Občiansky súdny poriadok pripúšťa, aby vzájomné nároky žalobcu a žalovaného boli prejednané v jednom (tom istom) súdnom konaní. Žalovanému umožňuje, aby svoj nárok voči žalobcovi uplatnil vzájomným návrhom (§ 97 ods. 1 O.s.p.). Vzájomným návrhom (žalobou navzájom) je i prejav žalovaného, ktorým proti žalobcovi uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie, ale len pokiaľ navrhuje, aby bolo

prisúdené viac, než čo uplatnil žalobca. Inak súd posudzuje taký prejav (žalovaného) len ako obranu proti žalobe (viď § 98 O.s.p.).

Ustanovenie § 98 O.s.p. je procesným vyjadrením hmotnoprávnej úpravy zániku vzájomných pohľadávok ich započítaním (kompenzáciou) za podmienok uvedených v § 580 a nasl. Občianskeho zákonníka). Ak niektorý z účastníkov urobí prejav smerujúci k započítaniu (tzv. započítací prejav), pohľadávky zanikajú, pokiaľ je započítanie prípustné a pohľadávky sa navzájom kryjú. K zániku vzájomných pohľadávok dochádza momentom ich stretnutia.

Pokiaľ v konaní o zaplatenie žalovanej pohľadávky žalovaný žiada zohľadniť jeho pohľadávku voči žalobcovi, musí súd posúdiť, či došlo k započítaciemu prejavu. Ak žalovaný neurobí právne účinný započítací prejav, neprichádza do úvahy v § 98 O.s.p. uvedená procesná obrana ani vzájomný návrh (žaloba navzájom).

Ak žalovaný urobí úkon, ktorým proti žalobcovi uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie, musí súd v súlade s § 98 O.s.p. dôsledne odlišovať prípady, v ktorých pohľadávka uplatnená na započítanie nepresahuje žalovanú pohľadávku, a prípady, v ktorých pohľadávka uplatnená na započítanie presahuje žalovanú pohľadávku. Pokiaľ sú dôvodné obe pohľadávky (tak žalovaná pohľadávka, ako aj pohľadávka uplatnená na započítanie) a pohľadávka uplatnená započítaním je dôvodná v nižšej sume než je pohľadávka žalovaná, rozhoduje súd vo výroku rozhodnutia len o žalobcovej pohľadávke (otázku dôvodnosti protipohľadávky a jej započítania posúdi v dôvodoch rozhodnutia); ak je pohľadávka uplatnená započítaním dôvodná vo vyššej sume než je pohľadávka žalovaná, skladá sa z dvoch častí: 1. do výšky žalovanej sumy má povahu procesnej obrany (s ktorou sa súd vyporiada v odôvodnení rozhodnutia), 2. nad túto výšku má povahu vzájomného návrhu (o žalobe navzájom musí súd rozhodnúť vo výroku rozhodnutia).

V preskúmvanej veci žalobca od žalovaného požadoval polovicu sumy 386 125 Sk; žalovaný v konaní namietol, že aj on uhradil spoločné dlhy súvisiace s činnosťou združenia, a to vo výške 363 381,30 Sk. Súd prvého stupňa na jednej strane považoval uvedenú námietku žalovaného za jeho procesnú obranu (v zmysle § 98 O.s.p. podmienenú tým, že žalovaný urobil započítací prejav), na druhej strane ale – v danom zmysle protirečivo – konštatoval, že

žalovaný neurobil započítací prejav. Táto vnútorná rozpornosť odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa sa obdobne prejavila aj v protirečivosti odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu.

Z uvedených dôvodov nemožno napadnuté rozsudky považovať za preskúmateľné.

2. O tzv. inú vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ide tiež vtedy, ak súd skutkové závery, z ktorých vyvodil svoje právne závery, založil na výsledkoch dokazovania nevykonaného v súlade so zákonnými ustanoveniami upravujúcimi spôsob vykonania dokazovania určitým dôkazným prostriedkom. Zo spisu vyplýva, že v konaní na súdoch oboch nižších stupňov došlo k vade uvedenej povahy.

V spise je založený celý rad listinných dôkazov, z ktorých aj súdy pri rozhodovaní vychádzali (viď napríklad fotokópie listín na č.l. 3 až 12, 45 až 54, 57 až 64 spisu).

Podľa § 129 ods. 1 O.s.p. sa dôkaz listinou vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaduje pojednávanie.

O tom, ako v tej – ktorej veci prebiehalo súdne konanie (vrátane dokazovania) na súdoch nižších stupňov, môže dovolací súd usudzovať len z obsahu spisu, osobitne zo zápisníc o súdnych pojednávaniach (viď § 40 ods. 1 O.s.p. a § 122 ods. 1 O.s.p.). V danom prípade obsah zápisníc o uskutočnených pojednávaniach 3. novembra 2004 (č.l. 40 spisu), 15. decembra 2004 (č.l. 64 spisu) a 29. marca 2007 (č.l. 121 spisu) svedčí o tom, že dokazovanie ani jednou listinou nebolo súdmi vôbec vykonané.

3. So zreteľom na tzv. iné vady konania (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), ku ktorým došlo v danom prípade na súdoch oboch nižších stupňov (viď 1. a 2.), Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 3 O.s.p.).

Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia súdov

vyplývajúce zo spisu nedávajú (vzhľadom na tzv. inú vadu konania) pre toto posúdenie dostatočný podklad.

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 18. marca 2010

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková